

KADİM DÜNYADA İNSAN TARİH ÖNCESİ ÇAĞLAR

Taş Devri

- Eski Taş (Paleolitik)
- Orta Taş (Mesolitik)
- Yeni Taş (Neolitik)

Modern Devri

- Bakır Çağı (Kalkolitik)
- Tunç Çağı
- Demir Çağı

- * Prehistorya veya Tarih Öncesi Çağlar insanlığın yazıyı bulmasından önceki dönemi içerir.
- * Arkeoloji bilimi tarafından araştırılır.
- * Toplumlar tarih öncesi dönemleri aynı anda yaşamamıştır. Bunun nedeni her toplumda aynı zamanda aynı malzemelerin, araç gereçlerin kullanılmamasıdır.
- * Sümerlerin yazıyı buluşu mÖ 3200 iten Anadolu'da bu dönemde yazının kullanılmaması tarihten çağlara geçişte farklılığın olduğunu gösterir. Çünkü Anadolu'da yazı mÖ 1900-1800 arası Asurlular tarafından getirilmiştir.
- * Tarih öncesi çağlar insanlığın en uzun süreli dönemi olmuştur.

Eski Taş (Paleolitik - Yontma Taş) (mÖ 2 milyon - 12 bin)

- ✓ İnsanın ilk atalarının ortaya çıktığı dönemdir.
- ✓ Avcılık ve toplu yaşam temel uğraştır.
- ✓ Aile yapısının klan tipidir. Kanakşer yaşam vardır.
- ✓ Yaşam alanları mağaralar ve ağaç kavuklarıdır.
- ✓ İlk resimlerine mağaralarda rastlanır. Bu resimler sanatın başlangıcı sayılmaktadır.
- ✓ Ait, orta ve üst olmak üzere üç döneme ayrılır. Üst paleolitik dönemde ateş kontrol altına alınmıştır.
- ✓ Taştan aletler yapılmıştır.
- ✓ Anteloya - Karain mağarası dönemin ilim evrelerini süreklilik içinde gösteren tek yerdir.

UYARI

- Paleolitik (Yontma taş) Dönemi'ne ait ilk bulgular İspanya'daki Altamira ve Fransa'daki Lascaux mağaralarında görülmüştür.

Yeni Taş (Neolitik - Cibit) (m.ö. 8.000 - 5.000)

- ✓ İlman iklimle birlikte bitti ve hayvan türlerinde çoğalma günümüze benzer doğal ortamların oluşmasını sağlamıştır.
- ✓ Cilalı Taş Çağı Orta Doğu, Ön Asya ve Uzak Doğu'da gelişme göstermiştir.
- ✓ Ön Asya'nın hayvan ve bitti türlerinin doğal yaşamına uygun olması Cilalı Taş Çağı'nın ilk kez burada başladığını düşündürmektedir.
- ✓ Yerleşik yaşam ile birlikte ilk köy toplulukları oluşmuştur.
- ✓ Avcılık ve toplayıcılık yerini tarım ve hayvancılığa bırakmıştır.
- ✓ Hayvanlar evcilleştirilmiştir. (ilk evcilleştirilen hayvan köpektir.)
- ✓ Üretim toplumuna geçilmiştir. Bitti liflerinden giysiler yapılmıştır.
- ✓ Toprak ve kilden yapılan kaplar ateş sayesinde pişirilmiştir ve çanak çömlek ve seramik sanatının doğmasını sağlamıştır.
- ✓ Bu dönemde ölümler evlerin tabanı yerine yerleşim yerlerinin dışına gömülmüştür.
- ✓ Ticaret tutas ile yapılmıştır.
- ✓ Menhir ve Dolmenlere ilk kez bu dönemde rastlanılmıştır.

Menhir: 10-12 metre uzunluğundaki mezar taşıdır.

Dolmen: Toprak zemin üzerinde yarı yarıya dizilmiş bir taş büyük yassı taşın bunların üstüne yatay olarak yerleştirilen taşlardan oluşur.

ÖRNEK

Anadolu'da Neolitik dönem köklü- merkezleri; Diyarbakır-
Çayönü (ilk köy yerleşimi), Konya-Çatalhöyük (ilk şehir yerleşimi)
Gaziantep - Sakçagözü, Aksaray- Aşıklıhöyük, Malatya -
Cafert Höyük, Niğde - Köşekhöyük, Burdur - Kuruçayhöyük,
Mersin - Yumuktepe, Burdur - Hacılar, Karadeniz - Çayirliçay,
Burdur - Kuruçay, İstanbul - Fikirtepe, Samsun - Nevala Çayı,
Batman - Hacılar Çayhöyük, Tarsus - Gözlübulut

Orta Taş (Mesolitik - Epipaleolitik) (mÖ 12.000 - 10.000)

- ✓ Buzulların erimesi ve iklimin normale dönmesi ile insanlar yeni alanlara ulaşmıştır.
- ✓ Avcılık ve toplayıcılık devon ederten sulak alanlarda ve nehir kıyılarında balıkçılık gelişmiştir.
- ✓ İnsanlar artık yerleşim yeri olarak nehir ve göl kenarlarında basit küçük köy yerleşim alanları oluşturmuştur.
- ✓ Mikrolit adı verilen 3cm'den ufak farklı biçimlere sahip taş aletler bu döneme özgü alet teknolojisi'dir.
- ✓ Alet yapımında ham madde genellikle "Gabmat taşı" ve "Obsidyen" olmuştur.

Obsidyen: Siyah renkli volkanik kökenli lav ya da cam taşıdır.

- ✓ Tarımın teşisi doğrultusunda ilk adımlar bu dönemde atılmıştır. Örneğin; yabon tahıl toplama, depolama olarak benzeri tesici alet yapımı, havan taşları ve havan elleri arkeolojik buluntular sonucunda ortaya çıkmıştır.

Orta Taş Çağı'nın en önemli aşaması, Doğu Akdeniz'de günümüzden 12.000 ile 10.000 yıl önce yaşamış topluluklara ait "Natufyen" kültürel evresidir. Natufyen kültürel evresinin en önemli özelliği ilk düzenli köy yerleşmelerinin ortaya çıkmasıdır. Bu kültürel evrede insanlar ölülerini atırdıkları evlerin tabanlarına gömmüşlerdir.

DİKKAT ET

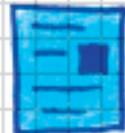

UYARI

Mesolitik dönemde en eski yerleşim yeri Güney Tacitistan'daki Ceyhan Nehri'nin yatağı kısmında yer alan Kuldara Bölgesi'dir.

ÖRNEK

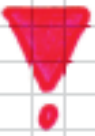
Anadolu'daki merkezler ise; Antara - Macunt'da, Göller Ydresi (Burdur), Baradiz, Samsun - Tekke'da, Antalya Beldibi ve Ötüzini, Konya - Pınarbaşı'dır.

Batır (Kalkolitik) Çağ (mÖ 5000 - 3000)

- ✓ Güney Mezopotamya'da Urut ve Ubeyd; Kuzey Mezopotamya'da Halaf bu çağda gelişmiştir.
- ✓ Bu dönemde ilk kez "ekonomik sınırlar bölgeleri" oluşmuştur.
- ✓ Köyler kentlere dönüşmüş ve kent toplumu doğmuştur.
- ✓ İnsanın kullandığı ilk maden bakırdır.
- ✓ Mezopotamya'da kuru tarımdan sulı tarıma geçilmiştir.
- ✓ Erken Kalkolitik Dönem'de evlerde ilk kez pencere kapı yer almıştır.
- ✓ Bu dönemde ölümler haber pozisyonunda gömülmüştür.

Haber: Ölümler anne karıncaklı pozisyonundaki gibi görülmüştür.

UYARI

Geç Kalkolitik Dönem'de Anadolu'ya Boğazlar üzerinden göç başlamıştır.

Höyük: Aynı yerde farklı zamanlarda üst üste kurulmuş yerleşim yerlerinin yığıntılarından oluşan yapay tepedir.

Tümülüs: Ahşap veya taşta yapılmış mezar odasının üzerine büyük miktarda toprak ve çakıl yığılması ile oluşturulan bir tür tepe, anıt veya yığma mezardır.

NOT

Sümerler Kalkolitik Dönem'in sonlarında mÖ 3200'de yazıyı icad ettiği için Tarih Öncesi Çağlardan Tarih Devirlerine geçilmiştir.

ÖRNEK

Kalkolitik Dönem'de Anadolu'daki merkezler; Gönüm-Alacahöyük, Samsun-İkittepe, Denizli-Baycesultan, Gaziantepe - Truva ve Kumtepe, Elâzığ-Tülintepe, Van-Tilkitepe, Malatya-Dağirman tepe, Adana-Domuztepe, İzmir-Batlıtepe ve Limontepe

TUNÇ ÇAĞI (MÖ 3000 - 1200)

- ✓ Bakır ve kalyan karışımı ile tunç (bronz) ekle edilmiştir.
- ✓ Şehir devletleri ve büyük devletler kurulmuştur. (Sümer, Asur ve Akad gibi)
- ✓ Gümüş ve Altın madenleri bu dönemde işlenmiştir.
- ✓ Tunç Çağı Anadolu'da üç dönemde yaşanmıştır.

Erken Tunç Çağı (MÖ 3000 - 2000)

- Bu dönemdeki en önemli icat dört tekerlekli kağıt biçimindeki arabadır.
- Anadolu'da bu dönemdeki en önemli yerleşim yeri Hattilere ait Alacahöyük'tür.

Orta Tunç Çağı (MÖ 2000 - 1550)

- Bu dönemde Sümer çivi yazısını Anadolu'ya Asurlular getirmiştir.
- Asurlular "Karum" adı verilen ticari merkezler kurmuşlardır.

Genç Tunç Çağı (MÖ 1550 - 1200)

- Bu dönemde Anadolu'da Hitit Kralı III. Hattuşili ile Mısır Kralı II. Ramses arasında tarihle bilinen ilk yazılı antlaşma olan Kadeş Antlaşması imzalanmıştır.

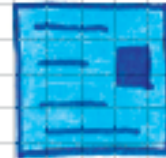

UYARI

Orta Tunç Çağında Asurluların koloniler kurması Anadolu'da "Asur Ticaret Kolonileri Çağı" olarak adlandırılmıştır.

ÖRNEK

Tunç Çağı'nda Anadolu'daki yerleşim merkezleri; Ankara - Ahlatlıbel/Ehlyokusu, Kayseri - Kültepe, Yozgat - Alisar, Gaziantep - Beycesultan, Elâzığ - Norşuntepe, İzmir - Yeşilova Höyüğü, Eskişehir - Demircihöyük, Antalya - Semahöyük, Mersin - Tarsus Samsun - İkittepe, Malatya - Arslantepe, Erzurum - Pulurhöyük

"Bize çağ dışı diyorlar

Doğrudur;

Çağlar aştık çağlar kopottuk

Çağlar birden geri!"

Mehmet Akif Ersoy

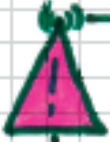
Demir Çağı (mÖ 1200 - 750)

- ✓ Demir madeni tarihin önemli buluşlarından birisidir.
- ✓ Demir madeni sayesinde araç gereçler yapılmıştır.
- ✓ İlk merkezi krallık Babil kralı Hammurabi tarafından bu dönemde kurulmuştur.
- ✓ Dayanıklı olmasından dolayı demirle beraber; ticaret ve silah yapım teknikleri gelişmiş, toplumlar arasında ticaret ve etkileşim artmış zira denilen küçük devletlerin yerine büyük devletler kurulmaya başlanmıştır.

UYARI

Eğer bir medeniyet tarımla uğraşıyorsa kesinlikle yerleşik hayata geçmiştir.

Sorularda geldirici olarak yerleşim yerinde bulunan tahıl ambarlarının bulunması tarımın yapıldığına kesin kanıt olarak gösterilebilir. Fakat bu kesin bir yargı alamaz. Günlük tahıllar ticaret yoluyla yerleşim yerine gelmiş olabilir.

DİKKAT ET

TARİHİ ÇAĞLAR

İLK ÇAĞ
(mÖ 3200 - m.S 375)

ORTA ÇAĞ
375 - 1453

YENİ ÇAĞ
1453 - 1789

YAKIN ÇAĞ
1789 - ...